

Europees internationaal privaatrecht

IV Voorgenomen besluitvorming EU

EEX-verordening treedt in werking per 1 maart 2002

Mr. J.J. van Haersolte-van Hof

1 J.J. van Haersolte-van Hof en L.F.A. Steffens, 30 jaar EEX – tijd voor herziening?, NTER 1998, p. 122-128; J.J. van Haersolte-van Hof, EEX wordt omgezet in een verordening, NTER 2000, p. 150-154.

2 K. Boele-Woelki, Internationaal privaatrecht, Ars Aequi katern 72, p. 3580-3581.

3 Toelichting van de commissie behorende bij het voorstel van 14 juli 1999, COM. (99) 348 def.

Driemaal is scheepsrecht. Eerder werd in deze rubriek melding gemaakt van de herzieningspogingen met betrekking tot het EEX.¹ Na een voorontwerp voor een herzien verdrag en een ontwerpverordening is nu de definitieve verordening gepubliceerd. Deze treedt in werking op 1 maart 2002. Per saldo zijn de wijzigingen ten opzichte van de huidige versie van het EEX beperkt.

Verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, Pb. EG 2001, L 12/1.

Algemeen

De verordening treedt in werking op 1 maart 2002. Het voordeel van de rechtsvorm van een verordening is dat daarmee, voor die landen waarvoor de

verordening geldt, de verordening meteen van kracht is. In het huidige systeem waarbij het EEX de vorm van een verdrag heeft, dienen alle landen de gewijzigde versies steeds te ratificeren, met als gevolg vertraging en de samenloop van verschillende versies.

Anders dan bij het EEX-Verdrag het geval is, wordt de verordening niet vergezeld van een toelichtend rapport. Dat is spijtig, want in de praktijk zijn de toelichtende rapporten steeds van groot belang gebleken. Wel zal voor het herziene EVEX-Verdrag (dat geldt voor de EFTA-landen), dat hopelijk gebaseerd zal zijn op de verordening, een toelichtend rapport verschijnen van de hand van Faus-to Pocar.² Bovendien was de ontwerpverordening wel vergezeld van een toelichting en daar kan hier en daar uit worden geput.³

Inmiddels is duidelijk geworden dat, zoals het zich al liet aanzien, de verordening in werking treedt voor alle lidstaten met uitzondering van Denemarken. Voor de relatie tot Denemarken moet derhalve een nieuw verdrag worden gesloten dat vervolgens door alle andere lidstaten moet worden geratificeerd.

Bevatte het eerste voorontwerp nog opmerkelijke suggesties voor wijzigingen, in het voorstel voor

4 J.J. van Haersolte-van Hof, EEX wordt omgezet in een verordening, NTER 2000, p. 150-154.

5 P. Vlas, Herziening EEX van verdrag naar verordening, WPNR 6421, p. 749-750.

6 G. Schmidt, De EEX-verordening: de volgende stap in het Europese procesrecht, NIPR 2001, afl. 2, p. 155.

een verordening was daar weinig van over. De uiteindelijke verordening bevat dan ook geen ingrijpende wijzigingen ten opzichte van het huidige verdrag. Ten aanzien van een aantal wijzigingen is het bovendien de vraag of deze een verbetering betreffen.

Een consequentie van de gewijzigde rechtsvorm is dat prejudiciële vragen niet meer op basis van het speciale protocol horende bij het EEX kunnen worden gesteld, maar op basis van artikel 68 j° 234 EG-Verdrag. De mogelijkheid voor lagere (verzet- of appel)rechters om prejudiciële vragen te stellen vervalt. Voor Nederland zal dat kwantitatief geen grote gevolgen hebben, voor andere landen ligt dat wellicht anders.

Belangrijkste wijzigingen

In vogelvlucht zullen hierna de belangrijkste wijzigingen worden besproken. Aangezien de verordening nauwelijks verschilt van het voorontwerp wordt ook verwezen naar de eerdere bespreking daarvan.⁴

Woonplaats

De hoofdregel van artikel 2, bevoegd is de rechter van de woonplaats van de verweerder, blijft ongewijzigd. Anders dan onder het EEX-Verdrag, wordt tot op zekere hoogte een autonome regeling gegeven voor de vaststelling van de woonplaats van een rechtspersoon. Artikel 60 verordening bepaalt dat voor de toepassing van deze verordening zowel kan worden gekeken naar de statutaire zetel, als naar de plaats van het hoofdbestuur en van de hoofdvestiging van de vennootschap. De omweg via het internationaal privaatrecht van de geadieerde rechter hoeft derhalve niet meer te worden gevolgd. Voor de vaststelling van de woonplaats van een natuurlijk persoon blijft de geadieerde rechter verplicht zijn eigen materiële recht toe te passen, artikel 59 verordening. Voor wat betreft de exclusieve bevoegdheid van artikel 22 lid 2 (artikel 16 EEX-Verdrag) voor de geldigheid, nietigheid of ontbinding van een vennootschap of rechtspersoon dient de geadieerde rechter nog wel het voor hem geldende internationaal privaatrecht toe te passen (zie hierna).

De belangrijkste wijzigingen zijn te vinden in artikel 5. Heel succesvol is de poging om artikel 5 te vereenvoudigen niet. Het huidige artikel 5 is gecompliceerd omdat voor het vaststellen waar alternatieve bevoegdheid is ten aanzien van verbintenissen uit overeenkomst, in veel gevallen eerst moet worden bepaald welk recht van toepassing is, om vervolgens te bepalen waar, op grond van dat recht, de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt moet worden uitgevoerd. In de verordening blijft dit de hoofdregel. Voor een tweetal categorieën geldt een afwijkende, autonome, regel.

Voor de koop en verkoop van roerende lichamelijke zaken en voor de verstrekking van diensten is

bevoegd de plaats waar de zaken volgens de overeenkomst geleverd werden of geleverd hadden moeten worden, c.q. waar de diensten verstrekt werden of verstrekt hadden moeten worden. Bovendien is hiermee een rechter bevoegd voor alle verbintenissen voortvloeiend uit een dergelijke overeenkomst en wordt geen onderscheid gemaakt tussen de verschillende verbintenissen (levering of juist betaling).

De formulering van de nieuwe regel is niet optimaal. Eerst wordt de algemene regel gegeven in artikel 5 lid 1 sub a, waarna de specifieke uitzonderingsregel gegeven wordt in artikel 5 lid 1 sub b, waarna bepaald wordt dat punt a van toepassing is indien punt b niet van toepassing is. Dit had ook simpeler gekund. Verder zal de afbakening van de categorieën ongetwijfeld tot problemen leiden.

Ook is de vraag hoe een contractuele aanwijzing van de plaats van levering moet geschieden. In de literatuur worden nu al verschillende visies bepleit. Zo meent Vlas dat indien er contractueel niets is vastgelegd over de plaats van levering, er niets verandert ten opzichte van de huidige situatie. Zijn wel leveringsbedingen gemaakt, dan leidt dit tot bevoegdheid van de rechter van de aangewezen plaats. Indien feitelijk echter elders wordt geleverd, prevaleert de rechter van de contractueel bedongen plaats boven de plaats van feitelijke levering. Dat betekent echter niet dat aan de hand van het op de overeenkomst toepasselijke recht mag worden bepaald waar geleverd had moeten worden, want de bedoeling van de nieuwe regeling is juist om deze methode terug te dringen.⁵

Schmidt daarentegen meent dat de woorden 'volgens de overeenkomst' ruim moeten worden uitgelegd, zo nodig met behulp van het toepasselijk recht. Hij licht zijn visie toe met een voorbeeld. Een Oostenrijkse vennootschap, gevestigd in Salzburg, verkoopt goederen aan een Nederlandse wederpartij. Bij gebreke van een in het contract genoemde plaats van levering of betaling dient op grond van artikel 31 sub c Weens Koopverdrag levering plaats te vinden daar waar de verkoper zijn vestiging had ten tijde van het sluiten van de overeenkomst, dus in Salzburg. De verkoper vordert van zijn Nederlandse wederpartij betaling van de koopprijs. In Schmidt's visie is in dit geval de rechter van de plaats van levering bevoegd, ook voor de vordering tot betaling, op grond van artikel 5 lid 1 sub b.⁶

In de interpretatie van Vlas schept artikel 5 lid 1 sub b in dit geval geen bevoegdheid en moet artikel 5 lid 1 sub a worden toegepast. In Vlas' visie mogen de woorden 'volgens de overeenkomst' niet zo worden uitgelegd dat hiermee het toepasselijk recht wordt binnengehaald. Dat betekent dat in het voorbeeld moet worden gekeken waar de specifiek in geschil zijnde verbintenis, in casu de betaling, moet worden uitgevoerd. Dat leidt tot bevoegdheid in Nederland. Immers, in gevallen die niet bestreken worden door de bijzondere regel van artikel 5 lid 1 sub b moet niet alleen de toepasselijk recht-methode worden

7 Gewijzigd voorstel van 26 oktober 2000, Pb. EG 2000, C 62 E/243.

8 Hof van Justitie 15 februari 1989, zaak 32/88, Jur. 1989, p. 341, NJ 1990, 698 (Six Constructions).

9 De EEX-verordening: de volgende stap in het Europese procesrecht, NIPR 2001, afl. 2, p. 158-159.

10 Van Haersolte-van Hof, EEX wordt omgezet in een verordening, p. 153.

toegepast, maar vindt bovendien geen concentratie plaats en moet steeds per verbintenis in geschil worden bekeken welke rechter bevoegd is.

Ondanks de voordelen van de visie van Schmidt (met name grotere concentratie) lijkt de visie van Vlas meer voor de hand te liggen, maar zeker is dit niet. Onbevredigend – hoewel beide genoemde schrijvers hier geen moeite mee lijken te hebben – is de gedachte dat bevoegd is de rechter van de plaats waar geleverd had moeten worden, ook al is feitelijk elders geleverd. Deze uitkomst kan wenselijk zijn uit oogpunt van rechtszekerheid, maar doet geen recht aan de basisgedachte die aan artikel 5 ten grondslag ligt, namelijk dat bevoegd is de rechter van de plaats die een werkelijke band met het geschil heeft. Zo'n band kan bestaan uit het gemak om lokale experts in te schakelen en dergelijke. Kortom, nog voldoende vragen die ongetwijfeld zullen leiden tot prejudiciële procedures.

Ten slotte valt op dat in artikel 5 – en ook elders – de trust weer terug is, terwijl deze bepalingen in het voorstel ontbraken.

Consumententransacties

Naast de bijzondere bevoegdheidsbepalingen voor verzekeringen gold in het EEX al een bijzondere regeling voor consumentenzaken. Deze laatste regeling is enigszins aangepast. Niet langer is vereist dat de consument de voor het sluiten van de overeenkomst noodzakelijke handelingen heeft verricht in de staat van zijn woonplaats. De bepaling is nu ook van toepassing indien de consument de overeenkomst sluit in een andere lidstaat dan die waar hij woonplaats heeft. Verder verduidelijkt de tekst van artikel 5 lid 1 sub c dat ook verkoopactiviteiten 'met ongeacht welke middelen' onder de reikwijdte van deze bepaling vallen. Deze verduidelijking is toegevoegd om zeker te stellen dat consumententransacties via het Internet (waarbij gebruikgemaakt is van een interactieve internetsite) worden bestreken.

Hiermee is gekozen voor een consumentvriendelijke oplossing, die voor bedrijven die via het Internet hun producten aanbieden wel eens lastig kan uitvallen. Zij zullen immers rekening moeten houden met een veelheid aan bevoegde rechters. Opmerkelijk is dat in het laatste Commissievoorstel waarin suggesties voor de uiteindelijke versie van de verordening werden gedaan, een bepaling in de considerans werd voorgesteld waarin uitdrukkelijk werd aangegeven dat onmiddellijk na inwerkingtreding van de verordening, het systeem inzake forumkeuzes in consumentencontracten zou worden gezien, met name rekening houdend met de ontwikkeling van mechanismen voor buitengerechtelijke geschillenbeslechting, die moet worden bespoedigd.⁷ Dit voorstel heeft het niet gehaald. Dat deze regeling nog tot verdere discussie zal leiden, lijkt echter onvermijdelijk.

Arbeidsovereenkomsten

Een nieuwe, aparte, bevoegdheidsregeling is opgenomen voor arbeidsovereenkomsten. Deze regeling voorziet er in dat bevoegd is de rechter van de plaats waar de werknemer gewoonlijk werkt, althans de rechter van de laatste plaats waar hij gewoonlijk heeft gewerkt. Indien de werknemer niet in eenzelfde land gewoonlijk werkt of heeft gewerkt, is bevoegd de rechter van de plaats waar de vestiging die de werknemer in dienst heeft genomen zich bevindt of bevond. Anders dan onder het EEX-Verdrag, is de rechter van de plaats waar de werkzaamheden gewoonlijk worden verricht alleen bevoegd waar het gaat om vorderingen tegen de werkgever.

Ten aanzien van het tweede bevoegdheids criterium bestaat nog onduidelijkheid hoe het begrip 'in een zelfde land (heeft) gewerkt' moet worden uitgelegd, indien de werknemer gewoonlijk in een niet-EEX-land heeft gewerkt. Zie Schmidt, die beschrijft hoe het Hof van Justitie in een dergelijk geval⁸ oordeelde dat de werknemer in dat geval wel in eenzelfde land gewoonlijk zijn werkzaamheden heeft verricht zodat geen alternatieve bevoegdheid op grond van artikel 5 lid 1 bestond. In het toelichtende rapport op het toetredingsverdrag van San Sebastian wordt het tegenovergestelde verdedigd, namelijk, indien de plaats van uitvoering van de werkzaamheden buiten het EEX-gebied is gelegen, staat dat gelijk aan het ontbreken van een plaats waar de werkzaamheden gewoonlijk worden verricht, zodat bevoegd is de rechter van de plaats waar de vestiging zich bevond die de werknemer in dienst heeft genomen. In de verordening is geen keuze gemaakt.⁹

De precieze status van afdeling 5 waarin de bijzondere regels ten aanzien van de arbeidsovereenkomst zijn vastgelegd blijft bovendien onduidelijk. Niet lijkt uit te sluiten dat bepaalde inconsistenties eerder het gevolg zijn van slordigheid dan van een principiële keuze. In het voorstel voor een verordening ontbrak in artikel 23, waarin de regels over de forumkeuze zijn vastgelegd (artikel 17 EEX-Verdrag), een verwijzing naar afdeling 5. Dit was opmerkelijk, nu wel was bepaald dat een forumkeuze niet werkt indien de bepalingen met betrekking tot verzekeringsovereenkomsten en consumentenovereenkomsten waren geschonden.¹⁰ Dit gebrek is hersteld. Echter, in de bepalingen over erkenning van beslissingen uit andere lidstaten wordt nog steeds enkel verwezen naar schending van de bepalingen van de afdelingen 3 en 4 en niet naar afdeling 5. Deze omissie lijkt toch een vergissing.

Exclusieve bevoegdheden

De exclusieve bevoegdheden zijn nauwelijks veranderd. Voor huur- en pachtovereenkomsten van onroerend goed voor tijdelijk particulier gebruik voor ten hoogste zes opeenvolgende maanden zijn naast de rechten van de plaats van ligging ook bevoegd de rechten van de lidstaat waar de ver-

11 Vlas, Herziening EEX, p. 751-752.

12 Gewijzigd voorstel, artikel 54.

13 Pb. EG 1999, C 190/1.

14 Mededeling Raad, Pb. EG 2001, C 12/1.

15 Verordening (EG) nr. 1347/2000 van de Raad van 29 mei 2000, Pb. EG 2000, L 160/19.

weerder woonplaats heeft. Verder bepaalt artikel 22 lid 2 als gezegd dat waar het gaat om de exclusieve bevoegdheid ten aanzien van bepaalde vennootschapsrechtelijke of rechtspersonenrechtelijke vorderingen waarbij de plaats van vestiging doorslaggevend is, dat de geadieerde rechter zijn eigen internationaal privaatrecht toepast.

Forumkeuze

De forumkeuze-regeling van artikel 23 verschilt weinig van artikel 17 EEX, maar is enigszins verduidelijkt. Uitdrukkelijk is vastgelegd dat partijen een niet-exclusieve forumkeuze kunnen overeenkomen. Voor de praktijk is dit een nuttige verduidelijking. Ook is uitdrukkelijk bepaald dat onder een schriftelijke vorm mede verstaan moet worden elke elektronische mededeling waardoor de overeenkomst duurzaam wordt geregistreerd. Geschrapd is de regel dat een forumkeuze gemaakt ten behoeve van een der partijen geen afbreuk doet aan het recht van die partij zich te wenden tot een andere, op grond van het EEX bevoegde, rechter.

Lis pendens en connexiteit

De bepalingen ten aanzien van *lis pendens* en connexiteit zijn iets verduidelijkt. Vlas zet helder uiteen hoe het nationale procesrecht van de lidstaten in beginsel twee systemen kent: ofwel het moment van inschrijving op de rol van de rechter is doorslaggevend ofwel het moment waarop de dagvaarding aan de verweerder wordt betekend. De verordening kiest voor een min of meer verdragsautonoom moment. Lidstaten die in hun nationaal procesrecht uitgaan van het moment van inschrijving op de rol kunnen dit blijven gebruiken, mits de eiser niet nalaat te doen wat hij met het oog op betekening of kennisgeving moet doen; indien wordt uitgegaan van een systeem waarbij het moment van betekening doorslaggevend is, dient de eiser niet na te laten te doen wat hij moet doen met het oog op de indiening van het stuk bij het gerecht.¹¹

Voorlopige maatregelen

Een grote lacune blijft dat niets is gedaan met betrekking tot artikel 31 verordening, artikel 24 EEX-Verdrag, met betrekking tot voorlopige maatregelen en maatregelen tot bewaring van recht. Deze bepaling zal dan ook in de toekomst tot vele vragen en procedures aanleiding geven.

Erkenning en tenuitvoerlegging

Op het gebied van erkenning en tenuitvoerlegging is wel een en ander gewijzigd, ook ten opzichte van de ontwerpverordening. In grote lijnen tracht de verordening toe te werken naar een systeem waarbij in het geheel geen exequatur meer vereist is (zie hierna).

Dat is vooralsnog slechts toekomstmuziek. Het systeem is nu dat een exequaturverzoek, dat voldoet aan de formele vereisten, leidt tot uitvoerbaarverklaring van een buitenlandse beslissing, zonder toetsing van de inhoud. De wederpartij wordt niet gehoord. Nadat het verlof tot tenuitvoerlegging is verleend, kan een rechtsmiddel worden ingesteld waarbij slechts aan de gronden van artikel 34 en 35 mag worden getoetst. Een van de daar genoemde gronden is dat de erkenning of tenuitvoerlegging 'kenmerkend' strijdig is met de openbare orde van de aangezochte lidstaat. Als gezegd, bepaalt artikel 35 dat erkenning niet wordt verleend indien bepalingen van de afdelingen 3 (verzekeringsovereenkomsten) 4 (consumentenovereenkomsten) en 6 (exclusieve bevoegdheden) zijn geschonden. Hier ontbreekt – ten onrechte – een verwijzing naar afdeling 5 met betrekking tot arbeidsovereenkomsten.

Gewijzigd ten opzichte van de ontwerpverordening is de indeling van de diverse bepalingen. De gronden voor weigering van erkenning en tenuitvoerlegging zijn gelijk. In de definitieve verordening zijn deze gronden dan ook opgesomd in afdeling 1, erkenning. In afdeling 2, getiteld tenuitvoerlegging, wordt terugverwezen naar de gronden genoemd in afdeling 1, artikel 34 en 35. Het Commissievoorstel om ten aanzien van authentieke akten ook te bepalen dat deze worden erkend zonder procedure en slechts in geval van betwisting toetsing toe te staan, heeft het niet gehaald.¹²

Brussel en het IPR

Brussel heeft duidelijk de smaak te pakken waar het gaat om het internationaal privaatrecht. De omvorming van het EEX tot een verordening staat niet op zichzelf. De overheveling naar de eerste pijler heeft geleid tot een heel actieplan van de Raad en Commissie om maatregelen te nemen ter bevordering van de verenigbaarheid van de in de lidstaten geldende regels voor collisie- en jurisdictiegeschillen.¹³ Dit heeft ook geleid tot een ontwerpprogramma van januari 2001 van maatregelen voor de uitvoering van het beginsel van wederzijdse erkenning van beslissingen in burgerlijke en handelszaken.¹⁴ In dit programma komen aan de orde de gebieden waarop de wederzijdse erkenning moet worden bevorderd, de niveaus waarop deze erkenning moet plaatsvinden en de etappes waarin een en ander zich bevindt en zal geschieden. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen bestaande instrumenten en nieuwe instrumenten.

Bij bestaande instrumenten moet natuurlijk allereerst gedacht worden aan de hiervoor besproken EEX-verordening. Daarnaast mag niet onvermeld blijven de zogeheten Brussel II-verordening, die op 1 maart 2001 in werking is getreden met betrekking tot de bevoegdheid van de rechter ten aanzien van echtscheidingen en daarmee verband houdende gezagsvoorzieningen voor kinderen.¹⁵

16 Pb. EG 2001, L 174/25.

17 Verordening (EG) nr. 1348/2000, Pb. EG 2000, L 160/37.

18 Inmiddels is al op diverse plaatsen kritiek geuit op deze ontwikkeling (zie bijvoorbeeld H.U. Jessurun d'Oliveira, Den Haag tegen Den Haag of EU tegen HC, NJB 2001, p. 1208), die het ipr er bovendien niet eenvoudiger op maakt. Voor een globaal overzicht van de verschillende instrumenten zie M.V. Polak en V. van den Eeckhout, kroniek van het internationaal privaatrecht, NJB Afl. 10, maart 2001, p. 507-513, met als treffende subtitel: Het houdt nooit op – daarmee kan de ontwikkeling van het ipr 2000 worden samengevat. De proliferatie van ipr-regimes leidt helaas niet altijd tot verbetering. Het ipr mag niet verworden tot een doolhof dat slechts door routiniers kan worden betreden.

Op het gebied van het vermogensrecht is interessant de bijzondere aandacht in het ontwerpprogramma voor niet-betwiste en kleine vorderingen te vermelden. Als prioriteit wordt daarbij genoemd de afschaffing van het exequatur voor niet-betwiste vorderingen. Verder wordt gestreefd naar hogere niveaus van wederzijdse erkenning zowel voor beslissingen op gebieden die niet onder de bestaande instrumenten vallen, als voor gebieden die reeds worden bestreken door bestaande instrumenten. Het uiteindelijke doel van deze hele exercitie is de volledige afschaffing van het exequatur.

Als begeleidende maatregelen zijn al twee maatregelen voorgesteld: het instrument inzake de bewijsverkrijging en de oprichting van een Europees justitieel netwerk in burgerlijke en handelszaken (zie hierna). Verder worden als suggesties genoemd:

- vaststellen van minimumnormen inzake burgerlijke rechtsvordering;
- harmonisatie van de regels inzake betekening en kennisgeving van gerechtelijke stukken;
- maatregelen om de tenuitvoerlegging van beslissingen te vergemakkelijken en onder meer de vermogensbestanddelen van een schuldenaar te kunnen bepalen;
- maatregelen om het gerecht toegankelijker te maken;
- maatregelen ter bevordering van de publieksvoorlichting; en
- maatregelen voor de harmonisatie van de colli-sieregels.

Al met al lijkt dit een ambitieus programma.

De eerste twee maatregelen hebben inderdaad al tot gevolgen geleid. Op 28 mei 2001 heeft de Raad een beschikking uitgevaardigd met betrekking tot de oprichting van een Europees justitieel netwerk in burgerlijke en handelszaken.¹⁶ Hierin wordt de oprichting van een netwerk met contactpunten beschreven. Binnen dit netwerk zal informatie worden bijgehouden en aan het publiek worden verschaft teneinde doeltreffende justitiële samenwerking te bevorderen. De beschikking is van toepassing met ingang van 1 december 2002.

Verder is een verordening uitgevaardigd betreffende de samenwerking tussen de gerechten van de lidstaten op het gebied van bewijsverkrijging in burgerlijke en handelszaken (de 'Bewijsverordening'). Deze verordening is in werking getreden op 1 juli 2001, zij het dat de meeste bepalingen van kracht worden op 1 januari 2004. In de considerans wordt verwezen naar het feit dat op het gebied van bewijsverkrijging al een verdrag bestaat (Het Haagse Bewijsverdrag van 18 maart 1970) maar dat dit verdrag slechts geldt tussen elf lidstaten van de Europese Unie. De Bewijsverordening beoogt het rechtstreekse verkeer tussen gerechten uit verschillende lidstaten, waarbij het 'centrale orgaan' in ieder land slechts ondersteunend optreedt. Dit is een iets andere constructie dan die van het Haagse Bewijsverdrag waarbij verzoeken steeds via centrale autori-

teiten lopen. Uiteindelijk blijft ook in de verordening het nationale recht van de geadieerde rechter doorslaggevend waar het gaat om de vraag in hoeverre moet worden meegewerkt aan een verzoek om bewijsvergaring uit het buitenland. Dit is bijvoorbeeld van belang waar het gaat om de vraag in hoeverre *discovery*, zoals dat in Engeland mogelijk is, in andere landen kan worden geëffectueerd. De verordening bepaalt daar in het geheel niets over. De verordening lijkt in het algemeen gericht op het verkrijgen van (mondeling) getuigenbewijs en besteedt geen aandacht aan de verkrijging van stukken, terwijl dat in de praktijk juist van groot belang is.

Vermeldenswaard is in dit kader dat op het gebied van betekening eveneens een verordening is uitgevaardigd (de 'Betekeningverordening'¹⁷), terwijl ook op dat terrein al een Haags verdrag geldt, het Haags Betekeningverdrag 1965. Deze verordening is op 31 mei 2001 in werking getreden. Het verschil tussen deze Betekeningverordening en het Haagse Betekeningverdrag is – vergelijkbaar met de regeling van de Bewijsverordening – dat betekening niet geschiedt middels tussenkomst van de centrale autoriteit in zowel het verzendende als ontvangende land, maar dat stukken rechtstreeks naar de aangewezen autoriteit in het ontvangende land moeten worden gezonden. Deze verordening is al wel van kracht geworden, maar hierbij is het probleem dat de essentiële uitvoeringswetgeving in Nederland (en elders) niet gereed is.

Dit is niet de plaats om diep in te gaan op de inhoud van al deze maatregelen en instrumenten. Wel is een opmerking op zijn plaats over de wenselijkheid van deze ontwikkeling als zodanig. Op zich is het begrijpelijk dat binnen de Unie er naar gestreefd wordt onderwerpen als betekening, bewijsvergaring en erkenning van beslissingen in zijn algemeenheid op zo uniform mogelijke wijze te regelen. De hier besproken verordeningen gaan echter voorbij aan de al bestaande Haagse verdragen. Deels vullen zij deze aan, maar deels overlappen zij de bestaande instrumenten. Dit betekent dat deze Haagse verdragen slechts van belang blijven voor buiten-Europese relaties. Dat verkleint hun waarde en effectiviteit, terwijl ook buiten de Unie harmonisatie en unificatie gewenst is. Het gevaar bestaat dat de goede bedoelingen uiteindelijk averechts zullen werken.¹⁸ Wat betreft de EEX-verordening die het echte onderwerp van deze bijdrage is, rijst de vraag of de verordening een verbetering is ten opzichte van het EEX-Verdrag. In ieder geval is het gunstig dat, met uitzondering van Denemarken, nu voor alle lidstaten één versie zal gelden. Een absolute verbetering is bovendien dat eindelijk, na dertig jaar, de paragrafen van de artikelen zijn genummerd. Hiermee wordt in ieder geval een kleine bijdrage aan het gebruikersgemak geleverd.